

Newtonův a Riemannův integrál

Aplikace integrálu

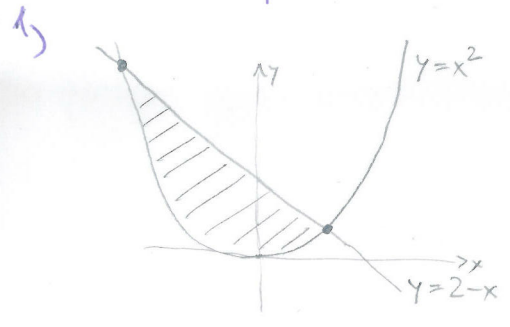
Spočtete obsahy části rovin, omezené následujícími křivkami

1. $y = x^2, x + y = 2$
2. $y = 2^x, y = 2, x = 0$
3. $y = |\ln x|, y = 0, x = 0, x = 10$
4. $xy = 4, x + y = 5$
5. $y = \ln x, y = \ln^2 x$.
6. Nalezněte obsah elipsy s poloosami a, b .
7. Nalezněte obsah oblasti ohraničené kardioidou $r = a(1 + \cos \varphi), a > 0, 0 \leq \varphi \leq 2\pi$.
8. Nalezněte obsah oblasti ohraničené lemniskátou $r = 4 \sin^2 \varphi, 0 \leq \varphi \leq 2\pi$.
9. Nalezněte obsah oblasti ohraničené $x^4 + y^4 = x^2 + y^2$.
10. Odvoďte vztahy pro objem koule, kuželu, jehlanu.
11. Spočtete objem tělesa vzniklého rotací oblouku kardioidy $r = a(1 + \cos \varphi), \varphi \in (0, \pi)$ kolem osy x .
12. Spočtete objem části tělesa $x^2 + 4y^2 \leq a^2$ ležícího mezi rovinami $z = 0$ a $y = z$.
13. Odvoďte vztah pro délku kružnice.
14. Spočtete délku křivky $y = \arcsin x + \sqrt{1 - x^2}, x \in (-1, 1)$.
15. Spočtete délku evolventy kruhu $x = a(\cos t + t \sin t), y = a(\sin t - t \cos t), t \in [0, 2\pi]$.

16. Odvoďte vzorec pro povrch koule.
17. Nalezněte povrch rotačního tělesa vzniklého rotací křivky $y = x^3$, $|x| \leq 1$ kolem osy x .
18. Nalezněte polohu těžiště homogenního čtvrtkruhu o poloměru r .
19. Nalezněte polohu těžiště poloviny homogenní asteroidy $x = a \cos^3 t$, $y = a \sin^3 t$, $t \in [0, \pi]$.
20. Nalezněte polohu těžiště homogenní polokoule $x^2 + y^2 + z^2 \leq a^2$, $x > 0$.
21. Určete moment setrvačnosti oblouku asteroidy (viz výše, $t \in [0, \pi/2]$) vzhledem k souřadnicovým osám.
22. Přímočarý pohyb tělesa je daný funkcí $s = ct^3$, kde $s(t)$ je délka dráhy za čas t . Odpor prostředí je úměrný čtverci rychlosti. Vypočítejte práci, kterou vykonají třecí síly, pokud těleso projde dráhu od $s = 0$ do $s = a$.
23. Při průchodu radioaktivního záření vrstvou látky o tloušťce h poklesla jeho intenzita na polovinu původní hodnoty. Jaká bude intenzita tohoto záření po průchodu vrstvou o tloušťce H ? (Úlohu řešte za předpokladu, že intenzita záření absorbovaného tenkou vrstvou látky je přímo úměrná tloušťce vrstvy a intenzitě dopadajícího záření).

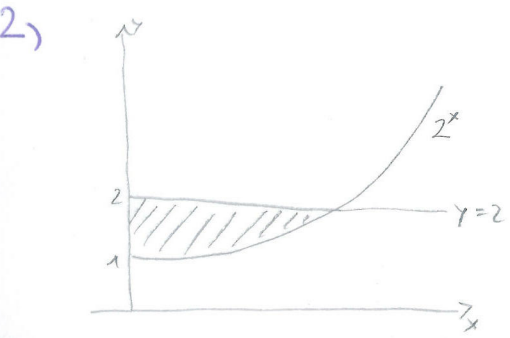
Aplikace integrálu

Vzorce na výpočet: viz příložený soubor

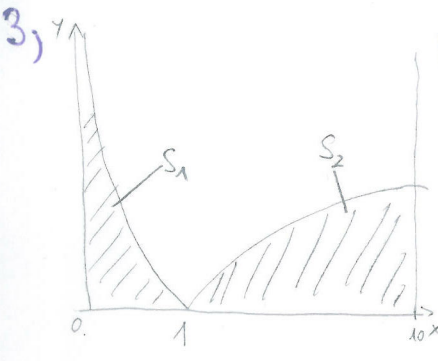
Průsečíky grafů: $x^2=2-x \Rightarrow x=1, x=-2$
 \downarrow \downarrow
 $y=1$ $y=4$

$$S = \int_{-2}^1 (2-x-x^2) dx = \left[2x - \frac{x^2}{2} - \frac{x^3}{3} \right]_{-2}^1 = 2 - \frac{1}{2} - \frac{1}{3} - \left(-4 - \frac{4}{2} - \left(-\frac{8}{3} \right) \right) = \underline{\underline{\frac{9}{2}}}$$

Průsečíky: $2^x=2 \Rightarrow x=1$

$$S = \int_0^1 (2-2^x) dx = \left[2x - \frac{2^x}{\ln 2} \right]_0^1 = \left(2 - \frac{2}{\ln 2} \right) - \left(-\frac{1}{\ln 2} \right) = \underline{\underline{2 - \frac{1}{\ln 2}}}$$

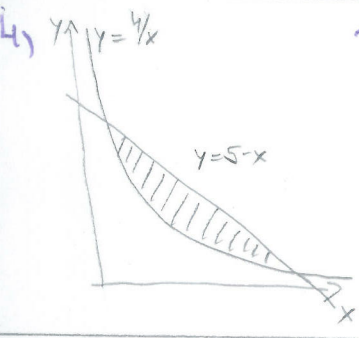

Není potřeba hledat průsečíky $S = S_1 + S_2$

$$S_1 = \int_0^1 -\ln x dx = - \left[x \ln x - x \right]_0^1 = (0-0) - (0-1) = 1$$

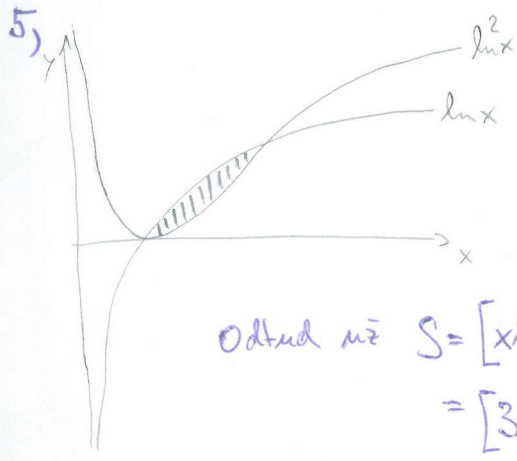
$$S_2 = \int_1^{10} \ln x dx = \left[x \ln x - x \right]_1^{10} = 10(\ln 10 - 1) - (0-1) = 10 \ln 10 - 9$$

$$S = S_1 + S_2 = \underline{\underline{10 \ln 10 - 8}}$$

Průsečíky: $\frac{4}{x}=5-x \Rightarrow x^2-5x+4=0 \Rightarrow x=1, x=4$

$$S = \int_1^4 \left[5-x - \frac{4}{x} \right] dx = \left[5x - \frac{x^2}{2} - 4 \ln x \right]_1^4 = \left(20 - 8 - 4 \ln 4 \right) - \left(5 - \frac{1}{2} \right) = \underline{\underline{\frac{15}{2} - 4 \ln 4}}$$

Průsečíky: Očividně $x=1$ a $x=e$, tj. $\ln x=1$

$$S = \int_1^e \ln x - \ln^2 x dx \quad \text{Potřebujeme} \quad \int \ln^2 x dx = \left| \begin{matrix} f'=1 & g=\ln^2 x \\ f=x & g=\frac{2 \ln x}{x} \end{matrix} \right|$$

$$= x \ln^2 x - \int 2 \ln x dx$$

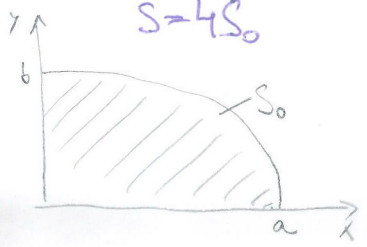
$$= x \ln^2 x - 2(x \ln x - x)$$

$$\text{Odtud máme } S = \left[x \ln x - x - x \ln^2 x + 2x \ln x - 2x \right]_1^e$$

$$= \left[3x \ln x - 3x - x \ln^2 x \right]_1^e = 3e - 3e - e - (-3) = \underline{\underline{3-e}}$$

6)

$$S = 4S_0$$

$\frac{x^2}{a^2} + \frac{y^2}{b^2} = 1 \Rightarrow y = b \cdot \sqrt{1 - \frac{x^2}{a^2}}$. Umíme zintegrovat, ale není to kdovíjak lehká práce. Zkusíme jinak.

Parametricky: $x = a \cos t$
 $y = b \sin t$ $t \in (0, \pi/2)$

Tedy dle vzorců $\varphi(t) = a \cos t$
 $\psi(t) = b \sin t$. Děvidně projde, i když φ je klesající.

$$S_0 = \int_0^{\pi/2} b \sin t \cdot |-a \sin t| dt = \int_0^{\pi/2} ab \sin^2 t dt = ab \cdot \int_0^{\pi/2} \sin^2 t dt = ab \cdot \left(\left[-\sin t \cos t \right]_0^{\pi/2} + \int_0^{\pi/2} \cos^2 t dt \right)$$

$$= ab \cdot \int_0^{\pi/2} 1 - \sin^2 t dt = \frac{ab\pi}{2} - S_0 \Rightarrow S_0 = \frac{ab\pi}{4} \Rightarrow \underline{\underline{S = \pi ab}}$$

7) Zadání přímo odpovídá tomu, co je v přiblížených vzorcích. Proto

$$S = \frac{1}{2} \int_0^{2\pi} (a(1 + \cos \varphi))^2 d\varphi = \frac{a^2}{2} \int_0^{2\pi} \underbrace{1}_{I_1} + \underbrace{2\cos \varphi}_{I_2} + \underbrace{\cos^2 \varphi}_{I_2} d\varphi$$

$$I_1 = \int_0^{2\pi} 1 d\varphi = 2\pi$$

$$I_2 = \int_0^{2\pi} \frac{\cos(2\varphi) + 1}{2} d\varphi = \left[\frac{\sin 2\varphi}{4} + \frac{\varphi}{2} \right]_0^{2\pi} = \pi$$

$$S = \frac{a^2}{2} \cdot 3\pi = \underline{\underline{\frac{3}{2}\pi a^2}}$$

8) DÚ

9) Vyjádříme křivku v polárních souřadnicích: $x = r \cos \varphi$ $\varphi \in (0, 2\pi)$, $r > 0$
 $y = r \sin \varphi$

Odtud $r^4 (\cos^4 \varphi + \sin^4 \varphi) = r^2$

$$r = \frac{1}{\sqrt{\cos^4 \varphi + \sin^4 \varphi}} \text{ a proto } S = \frac{1}{2} \int_0^{2\pi} \frac{1}{\cos^4 \varphi + \sin^4 \varphi} d\varphi$$

$$\sin^2 \varphi = 1 - \cos^2 \varphi$$

$$\Rightarrow \sin^4 \varphi = 1 - 2\cos^2 \varphi + \cos^4 \varphi \Rightarrow S = \frac{1}{2} \int_0^{2\pi} \frac{1}{1 - 2\cos^2 \varphi + 2\cos^4 \varphi} d\varphi$$

Navíc $\cos 2x = 2\cos^2 x - 1$

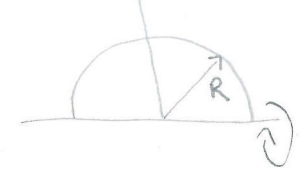
$$\text{a } \cos^4 x = 8\cos^4 x - 8\cos^2 x + 1 = 4 \cdot (2\cos^4 x - 2\cos^2 x + \frac{1}{4}) \Rightarrow S = \frac{1}{2} \int_0^{2\pi} \frac{4}{3 + 4\cos 4\varphi} d\varphi = 2 \int_0^{2\pi} \frac{d\varphi}{3 + \cos 4\varphi}$$

$$S = \frac{1}{2} \int_0^{2\pi} \frac{dt}{3 + \cos t} = 2 \int_0^{2\pi} \frac{dt}{3 + \cos t} = \left| \frac{dy}{dt} = \frac{2dy}{1+y^2} \right| = 2 \left[\int_0^{+\infty} \frac{2dy}{3 + \frac{1-y^2}{1+y^2}} + \int_{-\infty}^0 \frac{2dy}{3 + \frac{1-y^2}{1+y^2}} \right]$$

$$= 2 \int_{-\infty}^{\infty} \frac{1}{2+y^2} dy = 2 \cdot \left[\frac{\arctan \frac{y}{\sqrt{2}}}{\sqrt{2}} \right]_{-\infty}^{\infty} = \frac{2\pi}{\sqrt{2}} = \underline{\underline{\sqrt{2}\pi}}$$

↳ problém v bodě $t = \pi$, rozděl na $\int_0^{\pi} + \int_{\pi}^{2\pi}$

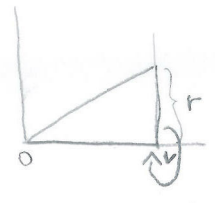
10, Koule:

Dle 2c) z přiložených vzorců:

$$V = \frac{2}{3}\pi \int_0^\pi R^3 \sin \varphi d\varphi = \frac{2}{3}\pi R^3 [-\cos \varphi]_0^\pi = \frac{4}{3}\pi R^3$$

Kužel:

Výška v , poloměr $r \Rightarrow f(x) = \frac{r}{v}x$, dle 2a)

$$V = \pi \int_0^v \frac{r^2}{v^2} x^2 dx = \frac{\pi r^2}{v^2} \left[\frac{x^3}{3} \right]_0^v = \frac{1}{3}\pi r^2 v$$

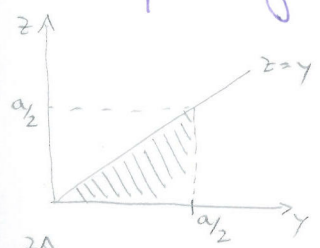
Jehlan: Není rotační těleso, použijeme 2d) : $V = \int_0^v S(x) dx$, v ... výška
 $S(x)$... obsah průřezu.

$S(0) = 0, S(v) = S_p$... obsah podstavy. Délka stran průřezu se mění lineárně
 $\Rightarrow S(x)$ se mění kvadraticky. $S(x) = ax^2$, kde $a = \frac{S_p}{v^2}$.

$$V = \int_0^v \frac{S_p}{v^2} x^2 dx = \frac{S_p}{v^2} \left[\frac{x^3}{3} \right]_0^v = \frac{1}{3} S_p v$$

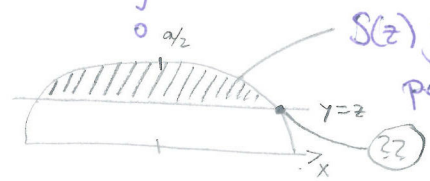
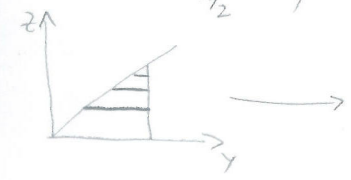
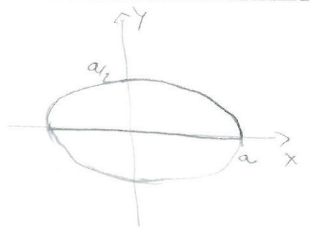
11, DÚ

12, $x^2 + 4y^2 \leq a^2$ je elipsa v rovině (x, y) , tedy válec v prostoru

Největší možné y je $y = a/2 \Rightarrow$ Největší možné z je $z = a/2$. Použijeme 2d) v proměnné z

$$V = \int_0^{a/2} S(z) dz. \text{ Co je } S(z)?$$

$S(z)$ je obsah této části elipsy. Ten také spočítáme pomocí integrálu. Musíme najít meze

Krajní bod splňuje $x^2 + 4z^2 = a^2 \Rightarrow x_0 = \sqrt{a^2 - 4z^2}$. $S(z) = 2 \int_0^{x_0} \frac{1}{2} \sqrt{a^2 - x^2} - z dx =$
 $= \int_0^{x_0} \sqrt{a^2 - x^2} dx - 2zx_0$. Primitivní fe k $\sqrt{a^2 - x^2}$: $\int \sqrt{a^2 - x^2} dx = \left| \begin{matrix} x = a \sin t \\ dx = a \cos t dt \end{matrix} \right| = \int a^2 \cos^2 t dt =$

$$S(z) = \frac{x_0}{2} \sqrt{a^2 - x_0^2} + \frac{a^2}{2} \arcsin \frac{x_0}{a} - 2zx_0$$

$$= \frac{\sqrt{a^2 - 4z^2}}{2} \cdot 2z + \frac{a^2}{2} \arcsin \sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}} - 2z \sqrt{a^2 - 4z^2}$$

$$= \frac{a^2}{2} \arcsin \sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}} - z \sqrt{a^2 - 4z^2}$$

$$V = \int_0^{a/2} \left(\frac{a^2}{2} \arcsin \sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}} - z \sqrt{a^2 - 4z^2} \right) dz = V_1 + V_2$$

$$V_1 = \int_0^{a/2} \frac{a^2}{2} \arcsin \sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}} dz = \frac{a^2}{2} \cdot \left[z \arcsin \sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}} \right]_0^{a/2} + \frac{a^2}{2} \int_0^{a/2} \frac{2z}{\sqrt{a^2 - 4z^2}} dz$$

$$f' = 1 \quad g = \arcsin \sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}}$$

$$f = z \quad g' = \frac{1}{\sqrt{1 - (1 - \frac{4z^2}{a^2})}} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}}} \cdot \left(-\frac{8z}{a^2}\right)$$

$$= \frac{a}{2z} \cdot \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}}} \cdot \left(-\frac{8z}{a^2}\right) = -\frac{2}{a} \cdot \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{4z^2}{a^2}}}$$

$$= \frac{a^2}{2} \int_0^{a/2} \frac{2z}{\sqrt{a^2 - 4z^2}} dz = \left| \begin{matrix} t = a^2 - 4z^2 & z=0 \rightarrow t=a^2 \\ dt = -8z dz & z=a/2 \rightarrow t=0 \end{matrix} \right| = \frac{a^2}{8} \int_0^{a^2} \frac{1}{\sqrt{t}} dt = \frac{a^2}{8} [2\sqrt{t}]_0^{a^2} = \frac{a^3}{4}$$

$$V_2 = - \int_0^{a/2} z \sqrt{a^2 - 4z^2} dt = \left| \begin{matrix} t = a^2 - 4z^2 & z=0 \rightarrow t=a^2 \\ dt = -8z dz & z=a/2 \rightarrow t=0 \end{matrix} \right| = - \int_0^{a^2} \frac{1}{8} \sqrt{t} dt = -\frac{1}{8} \left[\frac{2}{3} t^{3/2} \right]_0^{a^2} = -\frac{1}{12} a^3$$

$$V = V_1 + V_2 = a^3 \left(\frac{1}{4} - \frac{1}{12} \right) = \frac{a^3}{6}$$

13) Nejjednodušší je použít 3c) : $f(\varphi) = R$, kde R je konstanta (poloměr kružnice)
 $f'(\varphi) = 0$ a proto

$$l = \int_0^{2\pi} \sqrt{R^2 + 0} d\varphi = R \int_0^{2\pi} 1 d\varphi = R [\varphi]_0^{2\pi} = \underline{\underline{2\pi R}}$$

14) Podle 3b) $f(x) = \arcsin x + \sqrt{1-x^2}$
 $f'(x) = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} + \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\sqrt{1-x^2}} \cdot (-2x) = \frac{1-x}{\sqrt{1-x^2}}$

$$l = \int_{-1}^1 \sqrt{1 + \frac{(1-x)^2}{1-x^2}} dx = \int_{-1}^1 \sqrt{1 + \frac{1-x}{1+x}} dx = \int_{-1}^1 \sqrt{\frac{2}{1+x}} dx = \sqrt{2} \cdot [2\sqrt{x+1}]_{-1}^1 = \underline{\underline{4}}$$

15) Podle 3a) $\varphi(t) = a(\cos t + t \sin t)$ $\psi(t) = a(\sin t - t \cos t)$
 $\varphi'(t) = a(-\sin t + \sin t + t \cos t) = a t \cos t$ $\psi'(t) = a(\cos t - \cos t + t \sin t) = a t \sin t$

$$l = \int_0^{2\pi} \sqrt{a^2 t^2 \cos^2 t + a^2 t^2 \sin^2 t} dt = |a| \int_0^{2\pi} t dt = \underline{\underline{2\pi^2 |a|}}$$

16) Podle 4c) : Opět $f(\varphi) = R$... poloměr koule
 $f'(\varphi) = 0$

$$S = 2\pi \int_0^\pi R \sin \varphi \sqrt{R^2 + 0} d\varphi = 2\pi R^2 [-\cos \varphi]_0^\pi = \underline{\underline{4\pi R^2}}$$

17) Podle 4b) $f(x) = x^3$. Ze symetrie sudene pocitak ma $x \in (0, 1)$
a vyznalsodime dvema

$$S = 4\pi \int_0^1 x^3 \sqrt{1+9x^4} dx = \left| \begin{matrix} t=1+9x^4 & x=0 \Rightarrow t=1 \\ dt=36x^3 dx & x=1 \Rightarrow t=10 \end{matrix} \right| = \frac{\pi}{9} \int_1^{10} \sqrt{t} dt = \frac{\pi}{9} \left[\frac{2}{3} t^{3/2} \right]_1^{10} =$$

$$= \frac{2\pi}{27} \cdot (\sqrt{1000} - 1)$$

18) Podle 5a) : $x \in (0, R)$
 $f(x) = \sqrt{R^2 - x^2}$
 $g(x) = 0$
 $\sigma(x) = 1$

$$\Rightarrow M_x = \frac{1}{2} \int_0^R R^2 - x^2 dx = \frac{1}{2} \left[R^2 x - \frac{x^3}{3} \right]_0^R = \frac{1}{3} R^3$$

$$M_y = \int_0^R x \sqrt{R^2 - x^2} dx = \left| \begin{matrix} t=R^2-x^2 & x=0 \Rightarrow t=R^2 \\ dt=-2x dx & x=R \Rightarrow t=0 \end{matrix} \right| = \frac{1}{2} \int_{R^2}^0 \sqrt{t} dt = \frac{1}{3} R^3$$

$$M = \int_0^R \sqrt{R^2 - x^2} dx = \left| \begin{matrix} x=R \sin t & x=0 \Rightarrow t=0 \\ dx=R \cos t dt & x=R \Rightarrow t=\pi/2 \end{matrix} \right| = R \int_0^{\pi/2} \cos^2 t dt =$$

$$= R^2 \int_0^{\pi/2} \frac{\cos(2t)+1}{2} dt = R^2 \left[\frac{\sin 2t}{4} + \frac{t}{2} \right]_0^{\pi/2} = \frac{\pi R^2}{4}$$

Odkud teziste je $T = \left[\frac{4R}{3\pi}, \frac{4R}{3\pi} \right]$

19) Podle 5b) $t \in [0, \pi]$
 $\varphi(t) = a \cos^3 t \Rightarrow \varphi'(t) = 3a \cos^2 t \cdot (-\sin t)$
 $\psi(t) = a \sin^3 t \Rightarrow \psi'(t) = 3a \sin^2 t \cos t$
 $u(t) = 1$

$$M_x = \int_0^\pi a \sin^3 t \cdot \sqrt{9a^2 (\cos^4 t \sin^2 t + \sin^4 t \cos^2 t)} dt = 3a^2 \int_0^\pi \sin^3 t \cdot |\cos t| \sin t dt = \int_0^{\pi/2} + \int_{\pi/2}^\pi$$

$$= 3a^2 \left(\int_0^1 u^4 du + \int_0^1 u^4 du \right) = 6a^2 \left[\frac{u^5}{5} \right]_0^1 = \frac{6}{5} a^2$$

$$M_y = \int_0^\pi a \cos^3 t \cdot 3a |\cos t| \sin t dt = \int_0^{\pi/2} + \int_{\pi/2}^\pi$$

$$= 3a^2 \left(\int_0^1 u^4 du + \int_{-1}^0 -u^4 du \right) = 0$$

$$M = \int_0^\pi 3a |\cos t| \sin t dt = \int_0^{\pi/2} + \int_{\pi/2}^\pi$$

$$= 3a \left(\int_0^1 u du - \int_{-1}^0 u du \right) = 3a$$

Odkud teziste je $T = \left[0, \frac{2}{5} a \right]$

20) Podle 5c)

$x \in (0, a)$
 $f(x) = \sqrt{a^2 - x^2}$
 $g(x) = 0$
 $h(x) = 1$

$M_{yz} = \pi \int_0^a x(a^2 - x^2) dx = \pi \left[a^2 \frac{x^2}{2} - \frac{x^4}{4} \right]_0^a = \pi \frac{a^4}{4}$
 $M = \pi \int_0^a a^2 - x^2 dx = \pi \left[a^2 x - \frac{x^3}{3} \right]_0^a = \frac{2}{3} \pi a^3$

$\Rightarrow T = \left[\frac{3a}{8}, 0, 0 \right]$

21) Podle 5b) viz 19)

$I_x = \int_0^{\pi/2} a^2 \sin^6 t \cdot 3a |\cos t| \sin t dt = 3a^3 \int_0^{\pi/2} \sin^7 t \cos t dt = \left| \begin{matrix} \sin t = u & t=0 \Rightarrow u=0 \\ \cos t dt = du & t=\pi/2 \Rightarrow u=1 \end{matrix} \right| = 3a^3 \int_0^1 u^6 du =$
 $= \frac{3}{8} a^3$

$I_y = \int_0^{\pi/2} a^2 \cos^6 t \cdot 3a \cos t \sin t dt = 3a^3 \int_0^{\pi/2} \cos^7 t \sin t dt = \left| \begin{matrix} \cos t = u & t=0 \Rightarrow u=1 \\ -\sin t dt = du & t=\pi/2 \Rightarrow u=0 \end{matrix} \right| = 3a^3 \int_1^0 u^6 du =$
 $= \frac{3}{8} a^3$

22) Bez zbirky, nejsem fyzik :o)

$s = ct^3$

$ds = 3ct^2 dt \Rightarrow v(t) = \frac{ds}{dt} = 3et^2$. Pro práci platí $dW = F \cdot ds$

$\Rightarrow W = \int_0^a F \cdot ds = \int_0^{\sqrt[3]{\frac{a}{c}}} F \cdot v dt$ Máme $F = \beta v^2$ dle zadání

$= \int_0^{\sqrt[3]{\frac{a}{c}}} \beta v^3 dt = \beta \int_0^{\sqrt[3]{\frac{a}{c}}} (3c)^3 t^6 dt = 27c^3 \beta \left[\frac{t^7}{7} \right]_0^{\sqrt[3]{\frac{a}{c}}} = \frac{27}{7} \beta a^{7/3} c^{2/3}$

23) Bez použití integrálu: Hledáme funkci, která popisuje pokles intenzity záření

Ze zadání víme, že musí splňovat $f(x+h) = \frac{f(x)}{2}$ pro všechna x , $f(0) = 1$

Odtud $f(h) = \frac{1}{2}$, $f(2h) = \frac{1}{4}$, ... $f(nh) = \frac{1}{2^n} = 2^{-n}$. Probeer jde o přímou

řádku: $f(xh) = 2^{-x}$ $\forall x > 0$, $y = xh \Rightarrow \underline{f(y) = 2^{-y/h}}$

Odtud, je-li počáteční intenzita I_0 , pak $I(H) = I_0 f(H) = \underline{\underline{I_0 \cdot 2^{-H/h}}}$